

17. Országos Arany János Irodalmi Verseny

2009.

MEGOLDÓKULCS

Kedves Kolléga/nő!

Köszönjük, hogy több hónapos munkával felkészítette tanítványait a versenyre. Reméljük, öröme lett az olvasmányokban, az együttműködésben.

Az alábbiakban a megoldások leglényegesebb elemeit adjuk meg. Az elbírálás alapszem pontjai: a mű részletes ismeretének bizonyítása, a feladathoz való rugalmas alkalmazkodás, szabatos és árnyalt fogalmazás (vagy választás a feladat jellegétől függően).

A bíráló szaktanár csak az elvárhatóan teljes értékű válaszra adja a maximális pontszámot; a hiányos, pontatlan megoldást a saját belátása szerint mérlegelve – köztes egész pontszámmal – értékelje. **Fél pont nem adható!**

A megoldókulcs 9 oldalas – a csoportos javítás érdekében minden mű külön oldalra került.

Nem küldhető tovább az a (tartalmában bármennyire értékes) dolgozat, amelyben a durva helyesírási hibák száma háromnál nagyobb vagy a helyesírási hibák száma 30-nál több.

Rendezetlen külalak, csúnya javítgatás, olvashatatlan írás ugyancsak kizáró ok.

Kérésünk:

- A javítást **piros színű tollal** végezzék. (A beküldött dolgozatok felüljavítása zöld színű tollal történik.)
- A jó megoldásokat **pipával**, a hiányzókat **hiányjellel** jelöljék.
- Az elért pontszámokat feladatonként összesítsék, s írják a margóra, a feladatlap **összpontszámát vezessék át az első oldal aljára.**
- A megadott ponthatárt (**120 pontot**) elérő dolgozatokat **2009. december 11-ig** kérjük postára adni az alábbi címre: Eötvös József Gimnázium és Kollégium 2890 Tata, Tanoda tér 5. (Kérjük ennek pontos betartását!)

Köszönjük munkáját, együttműködését!

Megoldások/alapelemek

I. ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY: AZ EMBER FÖLDJE

1. Soroljon fel 5 olyan mesterséget, hivatást, amelyekre a szerző a felelős emberi magatartással kapcsolatban hivatkozik! (5 pont)

kertész, ács, hajós, költő, tanító, katona, paraszt, szántóvető (ezek rokonértelmű megfelelői is elfogadhatóak)

2. Miért különös az a földrajzlecke, amit az elbeszélő Guillaumet-től kapott spanyolországi útja előtt? Miről beszél? (1-1, összesen 2 pont)

- a) nem földrajzi fogalmakat (vízrajz, népesség, állatállomány) említ
- b) 3 narancsfáról, egy majorról és lakóiról, egy kis patakról, a motrili kígyóról beszél

3. Értelmezze a következő mondatok összefüggését, magyarázza meg konkrét és elvont jelentésüket! (4 pont)

A távlat segít meglátni a lényegét, a fontosat a világból. A hamis részletek, a kerülőutak becsapták az embereket évszázadokon át, azt hitték, csak az létezik belőle, amit maguk tapasztalnak: „börtönünk képét sokáig így varázsoltuk széppé. Azt hittük, bolygónk szelíd és jóakarató.” A felszállás után szabadnak érzik magukat: „Csupán ekkor, nyílegyenes pályánk magasából fedezzük fel a föld elemi gyűrődéseit, a sziklák, homok, só foltjait, melyekben úgy próbál gyökeret verni, virágot hajtani néhol az élet, mint gyarló moha a romok hasadékán.”

4. Egészítse ki a következő mondatot a mű alapján! Értelmezze is saját szavaival a mondatot! (2 + 2 pont, összesen 4 pont)

„Ha csupán „**anyagi javakért**” dolgozunk, magunk építjük magunk köré börtönünket.”

Tartalmilag megfelelő értelmezésért 2 pont

5. Mi döntötte el a repülőgép sorsát, amikor a szaharai repülőterek téves irányjelzései miatt veszélybe kerülnek Néri rádióssal? Honnan kaptak információt? (2 + 1 pont, összesen 3 pont)

Nem egy, hanem két órára elég üzemanyag volt még a tartályukban. – 2 pont

A Toulouose-i légi irányítóktól tudják meg ezt, akik rákérdeznek, milyen gépet vezetnek, s kiderül, annak nem szabványos méretű az üzemanyagtartálya. – 1 pont

II. BABITS MIHÁLY: A GÓLYAKALIFA

1. Milyen foglalkozást űz a „tislér” és a „bonne”? (2 pont)

- a) asztalos
- b) szobalány

2. Melyik szereplő az, aki „nyolc nyelven hallgat”? Miért jellemzik így?(1 + 2 pont, összesen 3 pont)

- a) Darvas tanár úr
- b) „valami csodálatosan hiányzott belőle: a közlés vágya”

3. Soroljon fel megfeleléseket (legalább 5 személyt) az álombeli és a valóságos történetekben! (5 pont)

Kincses – a mester; Martonek főhadnagy – első segéd; Fazekas – második segéd; Hódi Karcsi – harmadik segéd; Elemér apja – öregúr a könyvesbolt előtt; Horváth, Krausz – rikkancsok; Simonffyné – a mester felesége; elnöki szolga/kék ember – Köbgyök Miska; Silvia – vörös kasszírosnő; Etelka – vézna teremtés a kávéházban; szállodásnő – lenne

4. Hogyan jut álombeli énje díjnoki álláshoz? (3 pont)

Egy véletlenül leesett bizonyítvány „ellopásán” kapja őt az elnöki szolga, akinek éppen szüksége van egy okmánybélyeget hamisító cinkosra, mivel a korábbi elvesztette (az előd látszólag minden ok nélkül agyonlőtte magát), és távoli rokonaként ajánlja be őt a hivatalba.

5. Értelmezze a következő idézetet 2 mondattal! (2 pont)

„...a díjnokban nem fért el Táborny Elemér, mint ahogy Táborny Elemérben elfért ez a díjnok.”

A díjnokban csak halvány képek éltek arról, ami Elemérrel történt, Elemér viszont részletesen emlékezett az álmaiban történetekre, amikor felébredt.

III. III. KAFFKA MARGIT: HANGYABOLY

1. Magyarázza meg a következő kifejezéseket! (5 pont)

- profán: világi, nem vallási; avatatlan; hétköznapi
- rituális: szertartásos; a szertartásnak megfelelő; állandó
- parapli: esernyő
- negligál: valamit figyelmen kívül hagy; elhanyagol; nem törődik valamivel vagy valakivel
- pöszméte: egres

2. Miért lett Virginia apáca? Válaszát legalább 2 mondatban fogalmazza meg! (2 pont)

Virginia 18 éves korában olasz származású karmester apja meghalt. Anyja újra férjhez ment egy vívómesterhez, akit Virginia szenvedélyesen gyűlölt. Akkor határozta el, hogy messze a szülővárosától, mostohájától zárdába lép.

3. Milyen konfliktus húzódik Kunigunda és Virginia között? Legalább 5 konfliktus mondatba foglalását kérjük! (5 pont)

- felszínre kerülésének oka: a főtisztelendő anya haldoklása
- Gross Helén apácává avatásának kérdése: Kunigunda szerint nem kellett volna világi iskolába járatni; kifogásolta Holzernével való barátságát - Virginia szerint a rábeszélés, az édesgetés célravezető
- Kunigunda kifogásolta a rendetlenséget (a növendékek nevetgélését a folyosókon), mert a korábbi nevelőintézeti jelleget felváltotta a „polgári képezde” – Virginia szerint a nőnevelés követelményei már mások
- az apácazárda hagyományos, aszkétikus jellege (Kunigunda) és az egészségesebb életkörülmények megteremtésének terve: nincsenek fürdőszobák;hiányosak a fizikaszertárak; nem elég hazafias szellemű a nevelés (Virginia)
- felfogásbeli különbség: Kunigunda nem híve az újításoknak, a reformoknak
- Kunigunda érzelmi vonzódása Virginiához

4. Milyen - újságban is megjelenő – két „pikáns” esemény zavarta meg a zárda mindennapjait? Mondatokban válaszoljon! (2-2 pont, összesen 4 pont)

- A Kispipa vendéglőben az ittas vendégek fogadást kötöttek: meglátogatják Komoróczy Sárát (aki már Adéla nővér). A fogadás 5 perc zárdai tartózkodásról és 100 pengőről szólt és már nem a hajdani lány, hanem a virtus miatt kötött. A „szabadelvű” újság „éretlen csínyként” és casanovai léhaságnak minősítette a tettet. Senki nem tudta kideríteni, kik kötötték a fogadást.
- A vendégsororok a kolduló rendből nem apácák voltak, hanem egy csaló házaspár. Az egyik fiatal lány értett ruténul és kihallgatta a beszélgetésüket. Bár csak Berchtolda nővérnek mondta el, mégis értesült róla az egész zárda. A Független Újságban megjelent az eset, mert Pável Marika Sziduval „megkomponálta”.

5. Milyen mozzanatai voltak a „Szent Teresia Önképzőkör” díszgyűlésének? Legalább 5 mozzanat leírását várjuk! (5 pont)

január közepén volt; elénekelték a Szózatot; dolgozatfelolvasás; dolgozatbírálathoz; Király Erzsike elszavalta a Szondi két apródját; Soror Magdolna ízlésesen minősítette a szavallatot; Fóth káplán gratulált Erzsike-nek és meghívta a legényegyleti katolikus kaszinó ünnepségére, ahol az általa megírt ünnepi ódát kellene elszavalnia

IV. HÁY JÁNOS: DZSIGERDILEN. A SZÍV GYÖNYÖRŰSÉGE

1. Milyen jelentései vannak a címben szereplő dzsigerdilen szónak? Említs legalább ötöt! (5 pont)

- csodagyémánt (Bridorits Pál történetében)
- törökül: gyöngylány (19. fejezet)
- Budavár (23. fejezet)
- a perzsa szerelem szavai (25. fejezet)
- a Mátyáspalota zodiákus képe (26. fejezet)
- a hold, a felkerült gyémánt (28. fejezet)
- cigány nyelvű álombeli motyogás (30. fejezet)
- a perzsa nő (31. fejezet)
- Buda alatti kincs (33. fejezet)

2. Miért rekesztették ki Szilvesztert? (3 pont)

- a) árulónak tartották
- b) hamisan tanúskodott földijei ellen – hetente háromszor a török bíróságon
- c) a török pénzelték

3. Ismertesd Bridorits Pál történetét! Legalább 10 mozzanat megemlítése szükséges! (5 pont)

Legalább 10 mozzanat megemlítése 5 pont.

Két mozzanat írása 1 pont (fél pont nem adható!) – Lefelé kerekítünk.

4. Ki volt? Mit tett? (2-2, összesen 4 pont)

Hadzsi Winkler: német anyanyelvű fazekasmester, akinek Törökbudán a narrátor a segédje lett

Antonio Caraffa: nápolyi származású gróf, aki összeesküvésbe akarta keverni Nádasdyt, a hírhedt ember később kegyvesztett lett

5. Miről szólt a méh példázata? (3 pont)

Krisztus, amikor találkozott Szent Péterrel, azt kérte tőle, szedje össze a méhrajt a kalapjába. A rakosgatás közben az egyik méh belecsípett Péter csuklójába, aki a földhöz vágta a kalapot. Arra a kérdésre, miért nem választotta ki azt, amelyik megcsípte, Péter úgy válaszolt, hogy mind egyforma. Krisztus rámutatott, ha Péter isten volna, akkor is így cselekedne: ha egy ember megbántaná, az ártatlanokon is bosszút állna.

V. ESTERHÁZY PÉTER: FANCSIKÓ ÉS PINTA

1. Mi az Esterházy-mű alcíme? Hol történik erre utalás az alkotásban? (1+2, összesen 3 pont)

- (írások egy darab madzagra fűzve)
- A címekben: A madzag két darabkából van eggyé bogozva
Az első darab
A második darab

2. Mit jelentenek az alábbi szavak? (3 pont)

- a) szófa: dívány
- b) hengematé: függőágy
- c) szillogizmus: logikai következtetési forma

3. Milyen élőlények szerepelnek Pinta névnapi versében? Sorolj fel legalább ötöt! (5 pont)

gyöngytyúk, elefántok, bogarak, sakál, csirke, ordas

4. Mi érdekelte a fiút az édesanya beszéde helyett A *(látogatás előtt)* című írásban? Vázold fel a szituációt! (4 pont)

Az anya dühösen mosdatta a fiút. Beszédéből kiderült, nem kötelezhető a fiú a látogatásra, és ő szívesebben töltené a fiával az időt a Szigeten vagy Szentendrén. A fiú hallgatott, és közben az érdekelte, vajon ha hátradől és enyhén oldalt fordul, kinyújtja a jobb lábát, le tudja-e verni a hajmosó üvegcsét vagy sem.

5. Milyen családi történet áll a mű háttérében? (1 pont)

A válás.

VI. ARANY JÁNOS: BOLOND ISTÓK

1. Magyarázd meg röviden a mű elején olvasható sorokat! (3 pont)

„Isten veled, jobb részem arany álma!
Hű Toldi, Csaba, isten veletek!
Oly messze a cél, oly magas a pálma!
Rég törve lelkem, és a test beteg.”

Arany búcsút mond álmainak: a Toldi és a Csaba királyfi befejezésének. Ekkor még ezek a művek töredékben voltak, s nem is bízik megírásukban.

2. Arany többször a saját életéből vett eseményeket rajzolja meg Bolond Istók alakjában. Nevez meg 5 ilyen motívumot a vándorszínészkedésen kívüli időből! (5 pont)

- Debrecenben tanult
- szerette a természetet
- válogatás nélkül sokat olvasott
- saját erejéből tanult idegen nyelvet
- Ferenczy példáján szobrászkodik
- a színészkedés után hazamegy és tanít

3. Arany ezt mondja Istókról: „... elefántnak néz szűnyognyi bajt.” Fejtsd ki röviden véleményed erről a tulajdonságról, példákkal indokold is azt! (3 pont)

Arany is túlságosan érzékeny lelkű ember volt; a szenvedések nagyon megviselték. Minden bajt nagyobbnak látott, mint amilyen volt.

4. Milyen nevet kapott Istók a keresztségben? Mi volt ennek az oka? (1+2, összesen 3 pont)

- a) Katalinnak keresztelték.
- b) Erzsók, aki elvitte a templomba, részeg volt, és ezt a nevet mondta a papnak.

5. Miről álmodott a csősz, amikor munka közben a vetések oldalán aludt? (3 pont)

pénzről, pálinkáról és dohányról

6. Miként vesztette el Erzsók asszony a keresztelő után a csöppnyi Bolond Istókot? Egészítse ki a mondatokat! (3 pont)

Erzsók **részeg** volt, elesett, **elejtette** a gyereket, majd elaludt. Amikor felébredt, nem emlékezett rá hogy **a csecsemő vele volt.**

VII. JÓKAI MÓR: A LŐCSEI FEHÉR ASSZONY

1. Mit tudunk meg a Lócse alatti alagútról? (3 pont)

- a) Az építményt a Fabricziusok készítették.
- b) Az építmény léte az ő titkuk.
- c) Ostrom idején vízvezetékként szolgált, olykor pedig menekülő út volt.

2. Mi volt a tartalma eredetileg annak a levélnek, amelyet Andernach lovag vitt a kancelláriából Pálffy nádornak? Mi volt benne, amikor a nádor kibontotta? (2+1, összesen 3 pont)

- a) Azt közlik benne, hogy meghalt a király, s hogy Pálffy nádornak már nincs joga aláírni a kurucokkal a békeszerződést.
- b) A kibontott levélben Pintye Gregos betyár képe van.

3. Mi volt az oka, hogy Korponayné a regény végén inkább a kivégzést választotta, mint a szabadulást? (3 pont)

Úgy szabadult volna meg, hogy elárulja az összeesküvők nevét, így kapta volna meg a fia is a kért jutalmat. Pelargus azonban megteveszti őt, hogy a fia halott, s így nincs miért árulónak lennie.

4. Mit tartalmazott az a levél, amely porig alázta Fabriczius bírót, s amelyet Löffelhortz tábornokné írt neki? (3 pont)

Az volt a levélben, hogy a lánya áttért a katolikus hitre, és hozzáment feleségül Blumevitz osztrák ezredeshez. A lány korábban megfogadta apjának, hogy egyik dolgot sem teszi meg.

5. Hogyan alázzák meg Korponay Jánosnét kétszer is az utazási költség miatt? (2 pont)

- a) Amikor kihallgatásra megy, hogy árulásáért megkapja a jutalmat, a kancellár azt mondja neki, hogy már kapott 1000 aranyat.
- b) A férje ugyancsak jutalmul akar neki adni 1000 aranyat, amikor a levelet beviszi a jégbarlangba.

6. Hogyan változtatja meg Zsófia halála férje magatartását? (3 pont)

- a) Bezárkózik Krasznahorka várába
- b) Nem politizál
- c) Szorgalmasan hordja a szegfüket felesége koporsójához

VIII. ÖSSZEHASONLÍTÓ FOGALMAZÁS

Válasszon ki **két-három** tetszés szerinti művet az olvasmányok közül, és írjon egy maximum 3 oldalas dolgozatot az alábbi címmel: "...senki nem lehet ura álmainak."

(A nyelvhelyességi és a helyesírási hibákért pontlevonás jár.) (40 pont)

Értékelési szempontok:

- Hogyan tudja a tanuló megfogalmazni a választott művek lényegét a cím szempontjából?
- Mit emel ki a témák megformálásából?
- Mennyire képes összehasonlítani az adott alkotásokat?
- Milyen dolgozatának felépítése?
- Milyen a stílusa?

Pontozás:

Pl. a „közepes” szintű fogalmazás pontszáma 20, a „jó”-nak minősíthetőé 30, de köztes pontszám is adható (tartalmi hiányok, szerkesztési és nyelvhasználati hibák miatt).

*

Továbbküldhető a 120 pontot elérő dolgozat.

Kizáró ok: 3-nál több durva helyesírási hiba, rendetlen külalak, olvashatatlan írás.

A beküldött dolgozatokat a zsűri összehasonlítja és újr pontozza.

Köszönjük a közreműködést!

A versenybizottság